

ATATÜRK NE YAPMIŞTI?

11 Kasım 2021

Yıldırım Koç

Kemalist Devrim'i doğru olarak kavramanın, korumanın ve geliştirmenin önkoşulu, Atatürk'ün neler yaptığına bakmaktır. Söyledikleri de tabii ki çok önemlidir; ancak bu strateji ve zamanlama dehasının o müthiş beynindekileri ne zaman ortaya atacağını bilebilmek mümkün değildir. Bu nedenle, yaptıklarından ve bazı sözlerinden hareketle, eğer daha yaşayabilseydi, Türkiye'yi nereye götüreceğini tahmin edebiliriz.

Atatürk'ün ilk yaptığı, emperyalizme büyük bir darbe indirmektir. Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde Türk Kurtuluş Savaşı tüm dünyada yankılar uyandırdı. Özellikle sömürge ve yarı-sömürgelerde bağımsızlık ruhunu ateşledi; insanlara, emperyalistlerin yenilebileceğine ilişkin bir inanç kazandırdı. Ve tabii ki Türkiye'nin bağımsız bir devlet olarak kurulmasını sağladı. Emperyalizme indirilen bu darbe, sınıfsız ve sömürsüz bir dünya mücadelesine büyük katkılarda bulundu.

Osmanlı'dan devralınan miras, kendisini aşiretine ve inancına göre tanımlayan bir kitleydi. Etnisite, milliyet ve millet kavramlarının bilinmesi, Türkiye'deki sürecin anlaşılabilmesi açısından gereklidir. Türkiye'de birçok insanın kimlik bilinci, etnisitenin bile gerisindeydi, aşiret aşamasındaydı. Türkler Osmanlı döneminde etrak-ı bî-idrak (kafası çalışmayan Türkler) olarak nitelendiriliyordu. Bu insanlardan bir millet yaratmadan, bağımsız ve demokratik bir Türkiye kurulamazdı, sınıfsız ve sömürsüz bir dünya mücadelesi verilemezdi. Atatürk bunu, elindeki sınırlı imkanlara dayanarak, büyük ölçüde başardı. "Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir" diyerek, insanların millet kimliğine kavuşmalarını sağladı.

Halifenin, padişahın, toprak ağasının, şeyhin, aşiret reisinin kullarından, erkeklerin kulu kadınlardan bağımsız ve demokratik bir Türkiye de kurulamaz, sınıfsız ve sömürsüz bir dünya da yaratılamaz. Atatürk'ün en büyük başarılarından biri, insanları kulluktan kurtarmasıdır.

Atatürk, ülkenin siyasi bağımsızlığını pekiştirecek ekonomik bağımsızlığı sağlamak amacıyla, devletçiliği daha 1923 yılından itibaren savundu ve uyguladı. Atatürk'ün savunduğu "devlet sosyalizmi" anlayışı, ne Almanya'da Bismarck'ın, ne de Osmanlı'da İttihatçıların anlayışının tekrarıydı. Atatürk, Sovyetler Birliği'nin deneyimlerinden de yararlanarak, Türkiye'nin kendi özel koşullarına dayalı bir devletçilik modeli geliştirdi ve planlı ekonomiyle bunu uyguladı. 1938 yılında kamu kesiminin Türkiye ekonomisindeki payının, günümüzdeki Çin Halk Cumhuriyeti ve Küba ekonomileriyle karşılaştırılmasının çok ilginç sonuçlar vereceğinden eminim. Atatürk'ün planlı ekonomisi ve devletçiliği, hem Türkiye'deki sermayedar sınıfın gücünü kontrol altına aldı, hem de emperyalistlerin pazarlarını sınırlandırarak anti-emperyalist mücadeleye ve sınıfsız ve sömürsüz bir dünya anlayışına katkıda bulundu.

Peki, Atatürk niçin Türkiye'yi işçi sınıfına değil de gençliğe emanet etti. İşçi sınıfının tarihsel misyonuna inanmıyor muydu? Atatürk'ün bu tavrının birinci nedeni, işçi sınıfının bu yıllarda nicel ve nitel açılardan çok zayıf olmasıydı. Osmanlı'da işçi sınıfının çok büyük bölümünü Ermeni, Rum ve Yahudi işçiler oluşturuyordu. Bunların önemli bölümü Kurtuluş Savaşı'ndan sonra ülkeyi terk etti. Müslüman işçilerinin önemli bölümü de Kurtuluş Savaşı sırasında bu mücadeleye kayıtsız kaldı. Mustafa Kemal Paşa, bu sınıfın desteğini alabilmek amacıyla, daha 1921 yılında Ereğli Kömür Havzası işçileri için çıkarılan 151 sayılı Kanunla başlayarak, işçi sınıfına önemli kazanımlar getirilmesini sağladı. Bugünlerde asgari ücreti tartışıyoruz. Mustafa Kemal Paşa'nın 151 sayılı Kanununda 1921 yılında şu ifade vardı: "Madde 11: Maden ocaklarında çalışan amelenin haddi asgari ücreti ocak âmil ve mültezimleriyle amele birliği ve İktisat Vekâleti tarafından müntahap üç zat marifetiyle tâyin olunur." Cumhuriyet döneminde de işçi sınıfının memur ve işçi statülerinde istihdam edilen kesimleri için önemli haklar getirildi. Ancak insanların anlayışlarının değiştirilmesinin ne kadar zor olduğunu bilen Atatürk, Cumhuriyet Türkiye'sini Cumhuriyet'in çocuklarına, gençlerine emanet etti.

Atatürk, 1923-1938 döneminde Türkiye'de gerçekleştirilen hızlı sanayileşmeyi, borç ödemelerini, millileştirmeleri, savunma ve ayaklanmaları bastırma harcamalarını, vb. işçi sınıfını ezmeden karşıladı.

Bu giderler için işçi sınıfından fedakarlık istenmedi; tam tersine, işçi sınıfının güvenini ve desteğini kazanabilmek için onlara (tüm mali zorluklara rağmen) önemli haklar sağlandı.

Atatürk, Türkiye'nin bağımsızlığı konusunda son derece duyarlıydı. Bağımsızlık olmadan demokrasi olmaz. Bir ülke, ister emperyalist güçlere, ister sosyalist devletlere bağımlı olsun, orada özgürlükten ve demokrasiden söz edemezsiniz. Mustafa Kemal Paşa, daha 1919 yılından itibaren, Sovyet Rusya ve ardından Sovyetler Birliği ile karşılıklı saygı, eşitlik ve karşılıklı çıkar temelinde yakın bir ilişki kurdu. Türkiye'nin bağımsız ve demokratik bir ülke kimliğinin korunmasında ve geliştirilmesinde bu ilişkiye büyük değer veriyordu. Yakın arkadaşlarına yaptığı son uyarılardan biri, Sovyetler Birliği ile ilişkilerin dostça geliştirilmesi idi.

Mustafa Kemal Paşa'nın Sovyet Rusya temsilcileri M.Frunze ve İ.Abilov ile 25.12.1921 günü yaptığı görüşme, Türkiye'deki devrimin karakterinin belirlenmesi, Mustafa Kemal'in tavrı ve Sovyet Rusya'nın o tarihteki yaklaşımı açısından çok önemlidir.

Görüşmede M.Frunze şunları söyledi:

"Son zamanlarda devrimci taktiklerden, bazı evrimci taktiklere geçtik. (...)

"Doğu'ya gelince; Rusya komünistlerinin ve Komintern'in bu yöndeki tavrı tam olarak açık ve berraktır. Ekonomik ve kültürel geri kalmışlıktan dolayı, komünist devrimin sözünün bile edilemeyeceğini düşünüyoruz. Doğu'da devrimci mücadele yalnızca milli kurtuluşçu ve demokratik mahiyettedir. Biz bütün gücümüzle bu hareketleri destekliyoruz ve desteklemeye devam edeceğiz. Çünkü Doğu'nun emperyalizmden kurtuluşu Batı'da komünist ihtilali hızlandıracaktır. (...) Şimdiki durumda Doğu'daki milli kurtuluşçu-demokratik hareket, ekonomik politikası açısından devlet sosyalizmi yönünde yürüyecektir. Burada hareket aşağıdan yukarı doğru değil de, tersine yukarıdan aşağı doğru olacaktır. Size ve iktidarda bulunan şahsiyetlere bakarak, hemen hemen hepsinin yoksullar sınıfından çıktığı kanaatine varıyorum. Hâkimiyetten söz ederken, sizi -Paşa'yı- göz önüne alıyorum ve sizin hiçbir mal ve mülkünüzün olmadığını ve kendi hizmetiniz ve emeğinizle geçindiğinizi biliyorum. Buradan, komünist ihtilal olsa bile sizin hiçbir şey kaybetmeyeceğiniz sonucu çıkmaktadır. Eğer siz kendi politikanızı tam demokratikleşme ve devlet sosyalizmi istikametinde yönlendirirseniz, Batı'da komünist devrimden sonra hiçbir zorluk çekmeden ve kan dökmeden komünist ihtilale dahil olabilirsiniz."

Bu listeyi uzatabilirsiniz.

Atatürk'ün yaptıkları, basit bir Kurtuluş Savaşı değildir. Kurtuluş Savaşı bir başlangıçtı. Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı'ndan sonra başardıkları daha da büyüktür. Bağımsız ve demokratik bir Türkiye, ancak devletçi ve halkçı bir politikayla yaratılabilir ve korunabilirdi. Devletçi ve halkçı bir politika ise, Türkiye'ye özgü bir sosyalizmden başka bir anlayış değildi. Nitekim, Atatürk'ün yaptıkları bu doğrultuda adımlardır. Tansu Çiller, 1994 yılında 5 Nisan kararlarının ilanından sonra, bu nedenle, "son sosyalist devleti yıktık" diyordu. Abdullah Gül de 4 Ocak 2010 günü "Devletin içindeki Sovyetler Birliği çöküyor" demişti (**Radikal**,6.1.2019).